

HCS D

**Human capital and social
development.**

2025 – volume 16, issue 4

Inson kapitali va ijtimoiy rivojlanish jurnali.

2025 – 16-jild, 4-son

**O‘ZBEKISTON RESPUBLIKASI OLIY TA’LIM FAN VA
INNOVATSIYALAR VAZIRLIGI
SHAROF RASHIDOV NOMIDAGI SAMARQAND DAVLAT
UNIVERSITETI**

**Inson kapitali va ijtimoiy rivojlanish jurnali
Journal Human capital and social development
Журнал Человеческий капитал и социальное развитие
Jurnali**

15-jild, 4-son (avgust) 2025.

Jurnal 2021-yilda tashkil topgan.

Davriyligi: har ikki oyda

Davriy nashirning rasmiy nomi: “Inson kapitali va ijtimoiy rivojlanish”-“Human capital and social development”-“Человеческий капитал и социальное развитие”
O‘zbekiston Respublikasi Prezidenti Administratsiyasi huzuridagi Axborot va ommaviy kommunikatsiyalar agentligi tomonidan 19.05.2021 sanada berilgan №1179 guvohnomasi bilan ro‘yhatdan o‘tgan.

Jurnal: O‘zbekiston Respublikasi Oliy ta’lim, fan va innovatsiyalar vazirligi huzuridagi Oliy attestatsiya komissiyasi Rayosatining 2023-yil 30-noyabrdagi 342/3-son qarori bilan tasdiqlangan Iqtisodiyot fanlari bo‘yicha falsafa doktori (PhD) va fan doktori (DSc) Ilmiy darajasiga talabgorlarning dissertatsiya ishlari yuzasidan dissertatsiyalari asosiy ilmiy natijalarini chop etish tavsiya etilgan ilmiy nashrlar ro‘yhatiga kiritilgan.

Jurnal asoschilari: Sharof Rashidov nomidagi Samarqand davlat universiteti Inson resurslari va mahalla tarqiqiyotini boshqarish instituti.

Nashr etuvchi: SamDU tahririy-nashriyot bo‘limi.

Xalqaro indeksi: ISSN 3030-3672

Tahririyat telefoni: +998 (94) 283 56 78, +998 (90) 502 13 03

Pochta manzili: 140104, Samarqand shahar., Universitet xiyoboni, 4

Web-sayt: www.hcsd.samdu.uz.

E-mail: muhridinrabbimov@gmail.com

«INSON KAPITALI VA IJTIMOYIY RIVOJLANISH»
«HUMAN CAPITAL AND SOCIAL DEVELOPMENT»
«ЧЕЛОВЕЧЕСКИЙ КАПИТАЛ И СОЦИАЛЬНОЕ РАЗВИТИЕ»
JURNALI

Bosh muharrir: t.f.d., prof. Xalmuradov Rustam Ibragimovich

Bosh muharrir o‘rinbosari: i.f.d., prof. Arabov Nurali Uralovich

Kotib: PhD, dots. Nasimov Ikrom Xusanovich

Texnik muharrir: assistent., Rabbimov Muxriddin Musoqul o‘g‘li

TAHRIRIYAT KENGASHI

O‘zFA akademigi, i.f.d., prof. Abdurahmonov Qalandar Xodjayivech

O‘zFA akademigi, i.f.d., prof. G‘ulomov Saidaxror Saidaxmedovich

DSc, professor Daler Mirpochoyev (Iqtisodiyot va savdo instituti, Tojikiston)

PhD, professor Arindam Banik (Xalqaro menejment instituti, Hindiston)

PhD, professor Jiye Li (Sian Jiatong universiteti, Xitoy Xalq Respublikasi)

PhD, professor Bayong Van Li (Yongnam universiteti, Janubiy Koreya)

PhD, professor Vonyong Li (Yongnam universiteti, Janubiy Koreya)

PhD, professor Yan Patterson (Kvinslend universiteti, Avstraliya)

PhD, dots. Djurakulov Shoxrux Davronovich (SamDU)

i.f.n., dots. Yuldashev Shamsiddin Qiyomiddinovich (SamDU)

i.f.n., dots. Nizamov Axtam Numonovich (SamDU)

i.f.n., dots. Bozorov Berdimurod Ulug‘murodovich (SamDU)

i.f.n., dots. Boboqulov Bahromqul Mamatkulovich (SamDU)

i.f.n., dots. Usmonova Dilafruz Karshiyevna (SamDU)

i.f.n., dots. Alibekova Saodat Lapasovna (SamDU)

PhD, dots. Ulug‘murodova Nodira Berdimuradovna (SamDU)

PhD, dots. Sharifov Shuhrat Saidahmadovich (SamDU)

PhD, dots. Bakayev Ziyovuddin Toshbolta o‘g‘li (SamDU)

PhD, dots. Karjavova Xurshida Abdumalikovna (SamDU)

PhD, dots. Mansurova Nargiza Shamsiddinovna (“Ipak yo‘li” turizm va madaniy meros xalqaro universiteti)

PhD, dots. Djalilov Faxriddin Azimovich (SamDU)

PhD, dots. Boltayev Burxon Sadinovich (SamDU)

PhD, dots. Maxmudova Mohinur Ravshanbekovna (SamDU)

RAQAMLI IQTISODIYOT RIVOJLANISHIDA INVESTITSION DASTURLAR XAVFINI KAMAYTIRISH YO‘LLARI

D.Sh.Shamsiyev

Sharof Rashidov nomidagi Samarqand davlat universiteti, Samarqand, O‘zbekiston.

OPEN ACCESS

HCSD

Correspondence

Shamsiyev Davlatxon Shuxratxon
o‘g‘li

Sharof Rashidov nomidagi Samarqand
davlat universiteti

Inson resurslari va mahalla taraqqiyotini
boshqarish instituti

Tarmoqlar iqtisodiyoti kafedrası
magistranti

Email: davlatshamsiyev@gmail.com

Tel: +998901000899

Received: 15 July 2025

Revised: 22 July 2025

Accepted: 14 August 2025

Published: 30 August 2025

Funding source for publication:
Samarkand State University.

Publisher’s Note: HCSD stays neutral
with regard to jurisdictional claims in
published maps and institutional
affiliations.

Copyright: Journal Human capital and
social development © 2 by Samarkand
State University is licensed
<https://creativecommons.org/licenses/by-nc/4.0/>

Annotatsiya: Ushbu maqolada globallashuv sharoitida investitsiya dasturlarini amalga oshirishda yuzaga keladigan xavf-xatarlar va ularni tahlil qilish hamda kamaytirish yo‘llari tadqiq etilgan. Transmilliy kapital harakati va xalqaro bozorlar integratsiyasi kuchaygan davrda investitsion loyihalarning moliyaviy barqarorligini ta‘minlash mexanizmlari yoritilgan. Maqolada diversifikatsiya, xavflarni sug‘urtalash, investitsion muhitni monitoring qilish va strategik rejalashtirish kabi risklarni boshqarishning zamonaviy usullari tahlil qilingan. Tadqiqot natijasida milliy iqtisodiyotga xorijiy investitsiyalarni jalb qilishda tashqi tahdidlarni minimallashtirish bo‘yicha amaliy tavsiyalar ishlab chiqilgan.

Kalit so‘zlar: globallashuv, investitsion dastur, xavf-xatarlar tahlili, risklarni boshqarish, moliyaviy barqarorlik, diversifikatsiya, investitsion muhit, transmilliy kapital, xorijiy investitsiya, xavflarni kamaytirish.

WAYS TO REDUCE THE RISK OF INVESTMENT PROGRAMS IN THE DEVELOPMENT OF THE DIGITAL ECONOMY

Annotation: This article examines the risks that arise in the implementation of investment programs in the context of globalization and ways to analyze and reduce them. The mechanisms for ensuring the financial stability of investment projects in the era of increased transnational capital movements and integration of international markets are highlighted. The article analyzes modern methods of risk management, such as diversification, risk insurance, monitoring of the investment environment and strategic planning. As a result of the study, practical recommendations have been developed to minimize external threats when attracting foreign investment to the national economy.

Key words: globalization, investment program, risk analysis, risk management, financial stability, diversification, investment environment, transnational capital, foreign investment, risk reduction.

СПОСОБЫ СНИЖЕНИЯ РИСКА ИНВЕСТИЦИОННЫХ ПРОГРАММ В РАЗВИТИИ ЦИФРОВОЙ ЭКОНОМИКИ

Аннотация: В данной статье рассматриваются риски, возникающие при реализации инвестиционных программ в условиях глобализации, а также способы их анализа и снижения. Выделены механизмы обеспечения финансовой стабильности инвестиционных проектов в эпоху усиления транснационального движения капитала и интеграции международных рынков. В статье анализируются современные методы управления рисками, такие как диверсификация, страхование рисков, мониторинг инвестиционной среды и стратегическое планирование. По результатам исследования разработаны практические рекомендации по минимизации внешних угроз при привлечении иностранных инвестиций в национальную экономику.

Ключевые слова: глобализация, инвестиционная программа, анализ рисков, управление рисками, финансовая стабильность, диверсификация, инвестиционная среда, транснациональный капитал, иностранные инвестиции, снижение рисков.

Kirish.

Raqamli iqtisodiyot global miqyosda iqtisodiy munosabatlarning shakli, mazmuni va tezkorligini tubdan o'zgartirayotgan eng dinamik sohadir. XXI asrning uchinchi o'n yilligiga kelib, sun'iy intellekt (AI), katta hajmli ma'lumotlar (Big Data), bulutli texnologiyalar (Cloud Computing), blokcheyn va narsalar interneti (IoT) kabi innovatsiyalar iqtisodiyot tarmoqlarining ajralmas qismiga aylandi. Ushbu jarayonlar fonida davlatlar va xususiy korporatsiyalarning raqamli transformatsiyaga yo'naltirilgan investitsion dasturlari hajmi yildan-yilga ortib bormoqda. Biroq raqamli investitsiyalar an'anaviy kapital qo'yilmalardan (masalan, qurilish yoki ishlab chiqarish infratuzilmasi) o'zining yuqori darajadagi noaniqligi, qisqa hayotiy sikli hamda murakkab texnologik tabiati bilan keskin farq qiladi. Investitsion dasturlar – bu nafaqat moliyaviy resurslarni taqsimlash, balki kelajakdagi noaniq daromadlarni prognoz qilish jarayonidir. Raqamli muhitda investitsiya risklari (xavflari) axborot xavfsizligi, kiberhujumlar, intellektual mulk himoyasi, texnologiyalarning tez ma'nan eskirishi va regulativ cheklovlar bilan bevosita bog'liq holda komonlashadi.

O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2026-yil fevral oyidagi tegishli qarorlarida ham yirik investitsiya loyihalarini tayyorlash va amalga oshirishda risk-monitoring platformalarini yagona investitsiya davriga integratsiya qilish vazifasi belgilanganligi bejiz emas. Mazkur konseptual o'zgarishlar sharoitida raqamli investitsion dasturlar risklarini kamaytirish strategiyalarini ilmiy asosda tadqiq etish nihoyatda dolzarb ahamiyat kasb etadi. Tadqiqotning maqsadi –

raqamli iqtisodiyot rivojlanishi sharoitida investitsion dasturlar faoliyatida yuzaga keladigan xavf-xatarlarni klassifikatsiya qilish, ularni miqdoriy va sifat jihatidan baholash hamda milliy iqtisodiyot xususiyatlaridan kelib chiqqan holda ushbu xavflarni minimallashtirishning kompleks tashkiliy-iqtisodiy mexanizmlarini ishlab chiqishdan iborat.

Zamonaviy dunyo iqtisodiyoti globallashuv va chuqur integratsiya jarayonlari ta'sirida transformatsiyalashmoqda. Transmilliy kapital harakatining tezlashishi, xalqaro savdo to'siqlarining kamayishi va moliyaviy bozorlarning jipslashuvi davlatlararo investitsiya oqimini keskin oshirdi. Biroq, bu jarayon ijobiy imkoniyatlar bilan birga, geosiyosiy beqarorlik, global krizislar, valyuta tebranishlari va makroiqtisodiy noaniqliklar kabi yangi tizimli xavf-xatarlarni ham yuzaga keltirmoqda. Bunday sharoitda investitsion dasturlarni muvaffaqiyatli amalga oshirish ularning xavfsizlik darajasini aniq baholashga bevosita bog'liq.

Investitsiya — bu kelajakda foyda olish, iqtisodiy samaradorlikka erishish yoki ijtimoiy natija qo'lga kiritish maqsadida iqtisodiyotning turli sohalariga kapital, moliyaviy mablag', texnologiya, intellektual resurslar va boshqa boyliklarni joylashtirish jarayonidir. Investitsiyalar davlat, xususiy sektor yoki xorijiy investorlar tomonidan amalga oshirilishi mumkin bo'lib, ular ishlab chiqarish, xizmat ko'rsatish, qurilish, infratuzilma, innovatsiya hamda raqamli texnologiyalar kabi sohalarning rivojlanishiga xizmat qiladi. Shu sababli investitsiyalar iqtisodiy o'sishni ta'minlovchi eng muhim omillardan biri hisoblanadi.

Muammoning qo'yilishi. Bugungi kunda an'anaviy risk-menejment usullari global miqyosdagi tezkor va oldindan aytib bo'lmaydigan o'zgarishlarga har doim ham samarali javob bera olmayapti. Investitsion loyihalarning moliyaviy barqarorligini ta'minlash, tashqi iqtisodiy zarbalarga chidamliligini oshirish va investitsiya dasturlari risklarini kompleks tahlil qilishning mukammal uslubiyoti shakllanishi zarur. Global tahdidlar sharoitida investitsiyalarni himoya qilish va yo'qotishlarni minimallashtirish mexanizmlarini ishlab chiqish iqtisodiyot fanining eng dolzarb muammolaridan biri bo'lib qolmoqda.

Tadqiqotning maqsadi va vazifalari.

Ushbu tadqiqotning bosh maqsadi — globallashtirish jarayonida investitsion dasturlar duch keladigan zamonaviy risklarni tasniflash, ularni tahlil qilish va aniqlangan xavf-xatarlarni kamaytirishning eng samarali strategik yo'llarini belgilashdan iborat. Ushbu maqsadga erishish uchun quyidagi vazifalarni hal etish belgilangan: Global iqtisodiy integratsiyaning investitsion muhitga ta'sirini baholash; Investitsion loyihalardagi tizimli va tizimsiz xavflarni tahlil qilish usullarini takomillashtirish; Risklarni diversifikatsiyalash va sug'urtalashning zamonaviy modellarini ko'rib chiqish; Milliy iqtisodiyotga jalb etilayotgan investitsiyalarni tashqi salbiy omillardan himoya qilish bo'yicha amaliy tavsiyalar majmuasini shakllantirish.

Tadqiqot metodologiyasi

Ushbu tadqiqotda raqamli ekotizimdagi investitsion loyihalar risklarini kompleks baholash uchun ham miqdoriy (quantitative), ham sifat (qualitative) tahlil usullaridan keng foydalanildi. Metodologik asos sifatida quyidagi yondashuvlar tizimi

shakllantirildi: Ssenariylar tahlili (Scenario Analysis): Raqamli investitsiya loyihasining kelajakdagi rivojlanish trayektoriyalari optimistik, pessimistik va eng ehtimolli (baza) ssenariylar asosida modellashirildi. Haqiqiy opsionlar usuli (Real Options Valuation - ROV): Raqamli loyihalarning yuqori darajadagi boshqaruvchanlik moslashuvchanligini (flexibility) hisobga olish maqsadida, an'anaviy NPV (Net Present Value) metodologiyasiga tuzatishlar kiritildi. Matematik-statistika va variatsiya ko'rsatkichlari: Investitsion portfeldagi xavf darajasini o'lchash uchun o'rtacha kvadratik og'ish (σ), variatsiya koeffitsiyenti (V), va loyihaning sezgirlik indeksleri hisoblab chiqildi. Ekspert baholash usuli (Delphi metodi): Texnologik va kiberxavfsizlik tavakkalchiliklarini iqtisodiy ko'rsatkichlarga translyatsiya qilish maqsadida, soha mutaxassislari o'rtasida so'rovnoma o'tkazildi va risklar matritsasi tuzildi. Tadqiqotning empirik bazasini O'zbekiston Respublikasi Investitsiyalar, sanoat va savdo vazirligi, Statistika agentligi hamda Jahon bankining raqamli transformatsiyaga oid investitsiya dasturlari to'g'risidagi 2024–2026-yillardagi hisobot va prognoz ko'rsatkichlari tashkil etadi.

Investitsion dasturlar investitsiya loyihalarining maqsadli tizimi sifatida iqtisodiy rivojlanishni strategik boshqarish vositasi hisoblanadi. Bunday dasturlar davlat yoki xususiy sektor tomonidan ishlab chiqiladi va ma'lum iqtisodiy maqsadlarga erishishga qaratiladi. Ular iqtisodiyotning ustuvor tarmoqlarini rivojlantirish, infratuzilmani yaxshilash, eksport hajmini oshirish, yangi ish o'rinlari yaratish va innovatsion texnologiyalarni joriy etish kabi vazifalarni bajaradi. Shu jihatdan

investitsion dasturlar oddiy kapital qo'yilmalaridan farqli ravishda uzoq muddatli strategik xarakterga ega bo'ladi.

XX asrning ikkinchi yarmida "Osiyo yo'lbarlari" deb nom olgan Janubiy Koreya, Singapur, Tayvan va

Gonkong tajribasi investitsion dasturlar iqtisodiy taraqqiyotda qanday muhim rol o'ynashini yaqqol ko'rsatdi. Masalan, Janubiy Koreyada 1962-yildan boshlab davlat tomonidan besh yillik investitsion rivojlanish dasturlari amalga oshirildi.

1-jadval

O'zbekistonda so'nggi yillarda investitsion dasturlar doirasida xorijiy davlatlar va kompaniyalar tomonidan amalga oshirilgan asosiy loyihalar.

Davlat	Kompaniya / Dastur	Amalga oshirilgan ishlar	Investitsiya hajmi	So'nggi yillardagi natijalar
Saudiya Arabistoni	ACWA Power	Shamol va issiqlik elektr stansiyalarini qurish, energetika infratuzilmasini modernizatsiya qilish	2020–2025-yillarda 7,5 mlrd dollardan ortiq	Buxoro, Navoiy va Qoraqalpog'istonda yirik shamol elektr stansiyalari qurilishi boshlandi
Birlashgan Arab Amirliklari	Masdar	Quyosh elektr stansiyalari va "yashil energetika" loyihalarini amalga oshirish	2 mlrd dollardan ortiq	Navoiy, Samarqand va Jizzaxda quyosh elektr stansiyalari qurilishi boshlandi
Xitoy	China Energy	Energetika, transport va sanoat infratuzilmasi loyihalari	10 mlrd dollardan ortiq	"Bir makon — bir yo'l" tashabbusi doirasida logistika va sanoat loyihalari kengaydi
Rossiya	Lukoil	Gaz qazib olish va qayta ishlash loyihalari	8 mlrd dollardan ortiq	Kandim gazni qayta ishlash majmuasi faoliyati kengaytirildi

Mazkur jadvalda O'zbekistonda so'nggi yillarda amalga oshirilgan eng muhim investitsion loyihalar, ularda ishtirok etayotgan xorijiy davlatlar va kompaniyalar faoliyati aks ettirilgan. Jadval ma'lumotlari tahlili shuni ko'rsatadiki, mamlakatda investitsiyalar asosan energetika, transport, qurilish va sanoat tarmoqlariga yo'naltirilmoqda. Ayniqsa, qayta tiklanuvchi energetika yo'nalishidagi loyihalar ustuvor ahamiyat kasb etmoqda. Saudiya Arabistonining ACWA Power va BAAning Masdar kompaniyalari tomonidan amalga

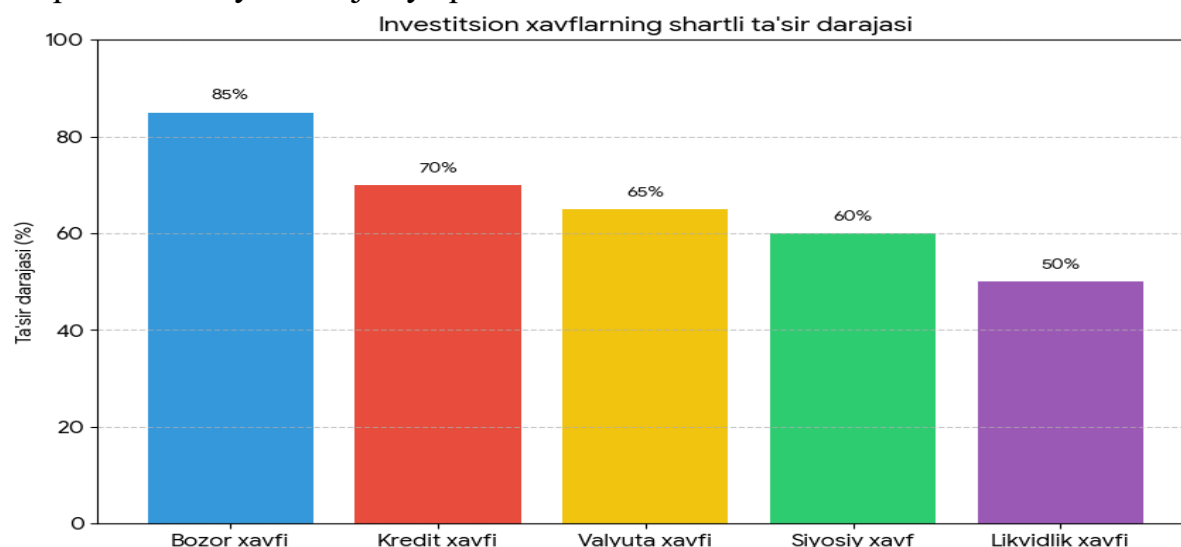
oshirilayotgan loyihalar O'zbekistonning "yashil iqtisodiyot" modeliga o'tish strategiyasida muhim o'rin tutadi. Shuningdek, Xitoy, Rossiya, Turkiya va Janubiy Koreya kabi davlatlarning investitsion faolligi sanoat va infratuzilma tarmoqlarining modernizatsiyasiga xizmat qilmoqda. Xususan, Xitoyning transport va logistika loyihalaridagi ishtiroki O'zbekistonning mintaqaviy tranzit salohiyatini oshirishga yordam bermoqda. Rossiya investitsiyalari esa energetika va gaz

sanoatini rivojlantirishda muhim ahamiyatga ega bo‘lib qolmoqda.

Jadval ma’lumotlari O‘zbekiston iqtisodiyotida investitsion dasturlar ko‘lamining kengayib borayotganini va xorijiy investorlar uchun mamlakat investitsion jozibadorligi ortayotganini ko‘rsatadi. Shu bilan birga, ushbu loyihalar energetik xavfsizlikni mustahkamlash, yangi ish o‘rinlari yaratish, eksport salohiyatini oshirish va zamonaviy texnologiyalarni joriy qilishda muhim iqtisodiy omil bo‘lib xizmat qilmoqda. Ushbu dasturlar doirasida sanoat korxonalariga imtiyozli kreditlar ajratildi, eksportga yo‘naltirilgan ishlab chiqarish qo‘llab-quvvatlandi va xorijiy investitsiyalar faol jalb qilindi. Natijada 1960-yilda aholi jon boshiga YAIM 158 dollarni tashkil qilgan bo‘lsa, 1990-yilga kelib bu ko‘rsatkich 6 ming dollardan oshdi. Samsung, Hyundai, Daewoo va LG kabi yirik sanoat gigantlari aynan davlat investitsion siyosati natijasida shakllandi. Xitoy iqtisodiyoti misolida ham investitsion dasturlar iqtisodiy transformatsiyaning asosiy omili sifatida namoyon bo‘ldi. 1978-yilda Deng Syaopin boshchiligida boshlangan iqtisodiy islohotlar natijasida mamlakatda “ochiq eshiklar siyosati” joriy qilindi va

xorijiy investitsiyalar uchun qulay sharoit yaratildi. Shenzhen, Zhuhai va Xiamen kabi erkin iqtisodiy zonalar tashkil etildi. Ushbu hududlarda soliq imtiyozlari, bojxona yengilliklari va soddalashtirilgan boshqaruv tizimi joriy etildi. Natijada 1980–2020-yillar oralig‘ida Xitoy iqtisodiyoti o‘rtacha 9–10 foizlik yillik iqtisodiy o‘sishga erishdi. 2023-yilda mamlakat sanoat ishlab chiqarishi bo‘yicha dunyoda birinchi o‘rinni egalladi va eksport hajmi 3,3 trillion dollardan oshdi. Bu natijalar investitsion dasturlar uzoq muddatli iqtisodiy strategiyaning asosiy elementi ekanligini isbotlaydi.

Bozor iqtisodiyoti sharoitida investitsion faoliyat yuqori darajadagi noaniqlik va tavakkalchilik bilan bog‘liq hisoblanadi. Har qanday investitsion dastur ma’lum iqtisodiy manfaat olishni ko‘zlasa-da, uni amalga oshirish jarayonida turli ichki va tashqi xavflar yuzaga keladi. Shu sababli investitsion xavf tushunchasi investitsion faoliyatning ajralmas qismi sifatida qaraladi. Iqtisodiy nazariyada investitsion xavf investor tomonidan kutilgan daromadning olinmasligi yoki mablag‘larning qisman yoxud to‘liq yo‘qotilishi ehtimoli sifatida izohlanadi.

1-rasm. Xavflarni keltirib chiqaruvchi asosiy omillar. 2024-2026

Bank-moliya tizimida risk-menejment standartlarini xalqaro talablarga moslashtirish jarayoni ham investitsion xavflarni boshqarish samaradorligini oshirishda muhim rol o'ynaydi. Xususan, Bazel qo'mitasi standartlariga yaqinlashish, kredit risklarini baholash tizimini takomillashtirish hamda banklar kapital yetarliligi talablarini kuchaytirish moliyaviy barqarorlikni mustahkamlashga xizmat qilmoqda. Chunki investitsion loyihalarning katta qismi aynan bank kreditlari hisobidan moliyalashtiriladi va bank tizimining barqarorligi investitsion muhitga bevosita ta'sir ko'rsatadi. So'nggi yillarda O'zbekistonda "yashil energetika" va infratuzilma loyihalariga yo'naltirilayotgan xorijiy investitsiyalar hajmining sezilarli oshishi ham risklarni boshqarish tizimini yanada takomillashtirish zaruratini kuchaytirmoqda. Energetika va transport kabi strategik sohalarda odatda yuqori kapital talab qiladigan va uzoq muddatli investitsiyalar hisoblanadi. Shu sababli bu sohalarda iqtisodiy, texnik va ekologik risklarni kompleks baholash alohida ahamiyatga ega.

Investitsion xavflarni boshqarishda korporativ boshqaruv tizimining samaradorligi ham alohida ahamiyatga ega. Korporativ boshqaruvning shaffofligi, moliyaviy hisobotlarning ishonchliligi va menejmentning professional darajasi investitsion loyihalarning muvaffaqiyatiga bevosita ta'sir qiladi. Xalqaro tajriba shuni ko'rsatadiki, korporativ boshqaruv standartlari yuqori bo'lgan kompaniyalar investorlar uchun nisbatan ishonchli hisoblanadi va ular arzonroq moliyaviy resurslarni jalb qilish imkoniyatiga ega bo'ladi. Shu sababli O'zbekistonda xalqaro moliyaviy hisobot standartlarini keng joriy etish, mustaqil audit tizimini rivojlantirish va aksiyadorlik jamiyatlari faoliyatida shaffoflikni oshirish investitsion xavflarni kamaytirishga xizmat qiladi. Raqamli texnologiyalarni investitsion risk-menejment tizimiga joriy etish ham zamonaviy iqtisodiyotning muhim talablaridan biridir. Big data, sun'iy intellekt va analitik platformalar yordamida investitsion loyihalar bo'yicha real vaqt rejimida monitoring olib borish imkoniyati kengaymoqda

2-jadval

Markaziy bankning bazaviy stavkasi va inflyatsiya riski dinamikasi

Ko'rsatkich	2021	2022	2023	2024 (Hozirgi)
Bazaviy stavka (%)	14,0	15,0	14,0	13,5
Inflyatsiya darajasi (%)	9,98	12,3	8,77	8,0-9,0 (prognoz)
Valyuta kursi (so'm/USD - o'rtacha)	10 610	11 051	11 815	12 650*

Investitsion xavflarni kamaytirish bo'yicha xorijiy tajriba va uni O'zbekistonda qo'llash imkoniyatlari

Xorijiy tajribani tatbiq etishda MB asosan Bazel III standartlari va ESG (ekologik va ijtimoiy boshqaruv)

prinsiplariga tayanmoqda. Davlat tomonidan investitsion xavflarni boshqarish mexanizmlarini qo'llab-quvvatlash ham muhim ahamiyatga ega. Xususan, davlat kafolatlari, soliq imtiyozlari, subsidiyalar va davlat-xususiy sheriklik mexanizmlari strategik loyihalarda risklarni kamaytirishga yordam beradi. Ayniqsa, infratuzilma va energetika kabi yuqori kapital sig'imli sohalarda davlatning institutsional qo'llab-quvvatlashi investitsion faollikni rag'batlantiruvchi muhim omil hisoblanadi.

Masalan, qayta tiklanuvchi energetika loyihalarida ob-havo sharoitlari, texnologik eskirish darajasi va energiya narxlarining o'zgarishi kabi omillar investitsion riskni belgilovchi asosiy elementlar hisoblanadi. Transport infratuzilmasida esa qurilish xarajatlarining oshishi, logistika zanjirlaridagi uzilishlar va hududiy rivojlanish tafovutlari muhim risk omillari sifatida namoyon bo'ladi. Shu bois bunday loyihalarda faqat moliyaviy emas, balki kompleks risk tahlili yondashuvi qo'llanilishi zarur. O'zbekistonda investitsion xavflarni boshqarish tizimi bosqichma-bosqich institutsional

shakllanish jarayonini boshdan kechirmoqda. Huquqiy kafolatlarning kuchaytirilishi, erkin iqtisodiy zonalarining kengaytirilishi, bank-moliya tizimining modernizatsiyasi hamda "yashil iqtisodiyot"ga yo'naltirilgan investitsiyalar bu tizimning asosiy tayanch yo'nalishlarini tashkil etadi. Bu esa uzoq muddatli istiqbolida mamlakatning investitsion jozibadorligini oshirish va iqtisodiy barqarorlikni mustahkamlashga xizmat qiladi.

Xulosa

Investitsion dasturlar va ularda yuzaga keladigan xavflarning nazariy asoslari tizimli ravishda tahlil qilindi hamda investitsion jarayonning iqtisodiy mohiyati, xavf turlari va ularni boshqarishning zamonaviy yondashuvlari ilmiy jihatdan yoritildi. Umumiy xulosaga ko'ra, investitsion dasturlar bozor iqtisodiyotining eng muhim instrumentlaridan biri bo'lib, ular iqtisodiy o'sish, ishlab chiqarish quvvatlarini kengaytirish va infratuzilmani modernizatsiya qilishda hal qiluvchi rol o'ynaydi. Shu bilan birga, har qanday investitsion faoliyat o'z tabiatiga ko'ra noaniqlik va tavakkalchilik bilan uzviy bog'liq ekanligi aniqlandi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR RO'YXATI:

1. Vahobov A.V., Xajibakiyev Sh.X. Investitsiyalarni tashkil etish va moliyalashtirish. Darslik. – Toshkent: "Moliya", 2010. – 420 b.
2. G'ulomov S.S. Investitsiya faoliyati. – Toshkent: "Fan", 2018. – 356 b.
3. Sharipov K.O. Investitsiya loyihalarini baholash. – Toshkent: "Iqtisod-Moliya", 2020. – 280 b.
4. Qosimov B.A. Risk menejmenti. O'quv qo'llanma. – Toshkent: "IQTISODIYOT", 2021. – 240 b.
5. Porter M. Competitive Strategy. – New York: Free Press, 2008. – 592 p.
6. Brigham E.F., Ehrhardt M.C. Financial Management: Theory and Practice. – USA: Cengage Learning, 2017. – 912 p.
7. Damodaran A. Applied Corporate Finance. – New York: Wiley, 2015. – 672
8. Gitman L.J. Principles of Managerial Finance. – Boston: Pearson Education, 2018. – 832 p.
9. Blank I.A. Investitsionniy menedjment. – Kiyev: Elga-N, 2001. – 448 s.

CONTENTS

1	Arabov Nurali Uralovich	4-12
	XIZMAT KO'RSATISH KORXONALARIDA RISK LARNING SHAKLLANISHI: SABABLARI, TURLARI VA YO'NALISHLARI	
2	Мухсинова Парвина Абулкосимовна, Шоххусайнзаде Шохруз	13-25
	МЕХАНИЗМЫ ПРОСТРАНСТВЕННОЙ И ИНСТИТУЦИОНАЛЬНОЙ ПОДДЕРЖКИ КОНКУРЕНТОСПОСОБНОСТИ ПРОМЫШЛЕННОЙ СИСТЕМЫ РЕГИОНА	
3	Turdibekov Xasan Ibragimovich	26-32
	TURIZMNI STRATEGIK RIVOJLANTIRISHNING HORIJ TAJRIBASI	
4	Xudoyorov Lochinbek Bahromovich	33-38
	RAQAMLI TRANSFORMATSIYA VA XIZMATLAR SIFATINI BOSHQARISHNING NAZARIY-METODOLOGIK ASOSLARI	
5	Tileuov Erkinbay Muratbaevich	39-46
	RAQAMLI IQTISODIYOTDA INSON KAPITALINI BOSHQARISH TAMOIYILLARI VA USULLARI	
6	Х.А.Абдукадырова	47-53
	ОЦЕНКА НЕДВИЖИМОСТИ В РЕСПУБЛИКИ УЗБЕКИСТАН И ПУТИ ЕЕ СОВЕРШЕНСТВОВАНИЯ	
7	Ахмедова Азиза Тохировна	54-58
	СИСТЕМА ИННОВАЦИОННОГО СТРАТЕГИЧЕСКОГО ФИНАНСОВОГО УПРАВЛЕНИЯ ПРЕДПРИЯТИЕМ	
8	Xaitov Oxunjon Nomoz o'g'li	59-65
	IQTISODIYOTDA BARQAROR RIVOJLANISH NAZARIYASI VA UNING AMALIY TATBIQLARI	
9	Ibragimov Sardorbek Xusanovich	66-70
	TURIZMDA OMMAVIY TADBIRLARNI O'TKAZISHDA INSON RESURSLARINING AHAMIYATI	
10	Axmedov Sanjar Temur o'g'li	71-76
	XIZMAT KO'RSATISH SOHASIDA KICHIK KORXONALAR RAQOBATBARDOSHLIGINI BOSHQARISH USULLARI VA BOSQICHLARI	
11	Ergashev Shoxrux Axtamovich	77-83
	YANGI O'ZBEKISTONDA AHOLI O'SISH STATISTIKASINING AHAMIYATI VA PROGNOZ KO'RSATKICHLARI	
12	Муродов Шавкат Фарходович	84-90
	ОПТИМИЗАЦИЯ РАСПРЕДЕЛЕНИЯ И ИСПОЛЬЗОВАНИЯ ФИНАНСОВЫХ СРЕДСТВ В МАЛЫХ ПРЕДПРИЯТИЯХ	
13	Tursunov Xasan Xolmuminovich, Samiyeva Muxlisa Olim qizi	91-97
	TURISM SOHASINI RIVOJLANTIRISHDA MADANIY MEROS OBYEKTARIDAN FOYDALANISH (RAQAMLASHTIRISH, VIRTUAL TURIZM VA BOSHQALAR)	
14	Toshmurza Raxmanov, Qobulov Dilshod Qodir o'g'li	98-103
	XUSUSIY TADBIRKORLIK KORXONALARIDA BUXGALTERIYA HISOBINI YURITISHNING O'ZIGA XOS XUSUSIYATLARI	
15	Uzoqov Suhrobjon Do'smat o'g'li	104-110
	AHOLI DAROMADLARINI OSHIRISHDA BANDLIK SIYOSATINING SAMARADORLIGI	

16	Sultanova Nigina Utkurovna	111-115
	BARQAROR TURIZM MEZONLARI ASOSIDA MEHMONXONA XIZMATLARI SIFATINI BAHOLASH MODEL	
17	Abdusaidov Akmal Abduvaliyevich	116-124
	XIZMAT KO'RSATISH SOHASIDA ISH BILAN BANDLIK DARAJASINI BAHOLASH USHLBLARI	
18	Amriddinova Muslima Zayniddinovna, Axrorova Munavvar Farxod qizi	125-129
	ELEMENTLARINING O'ZARO MUNOSABATI VA ULARNI SAMARALI QO'LLASH AHAMIYATI	
19	Azizova Nilufar Ikrom qizi	130-135
	XIZMAT KO'RSATISH SOHALARIDA RAQAMLI IQTISODIYOTNING O'RNI VA AHAMIYATI	
20	Berdiyeva Nafisa Qahramonovna	136-143
	IJTIMOY XIZMATLAR RIVOJLANISHINING TASHKILY-IQTISODIY MEXANIZMLARINI SHAKLLANTIRISHNING NAZARIY ASOSLARI	
21	Mamirov Zamir Uzoq o'g'li	144-155
	XIZMAT KO'RSATISH KORXONALARI XO'JALIK FAOLIYATI SAMARADORLIGINI BAHOLASHGA USHLBIY YONDASHUV	
22	Xaitov Oxunjon Nomoz o'g'li	156-161
	MAMLAKATIMIZDA TURIZMNING RIVOJLANISH HOLATI VA TENDENSIYALARI TAHLILI	
23	Jin Bochen	162-166
	RURAL E-COMMERCE AND TECHNOLOGICAL INNOVATION: LESSONS FROM CHINA AND UZBEKISTAN	
24	Shamsiyev Davlatxon Shuxratxon o'g'li	167-173
	RAQAMLI IQTISODIYOT RIVOJLANISHIDA INVESTITSION DASTURLAR XAVFINI KAMAYTIRISH YO'LLARI	
25	Ye Hanlong	174-178
	SUCCESSFUL EXPERIENCES AND POLICY IMPLICATIONS OF THE SHANGHAI FREE TRADE ZONE FOR DEVELOPING COUNTRIES	
26	Amirov Akmal Mexrojovich, Sayitmurodov Og'abek Farxod o'g'li	179-187
	XIZMAT KO'RSATISH KORXONALARIDA RAQOBATBARDOSHLIKNI OSHIRISHNING ZAMONAVIY USULLARI	
27	Shirov Ravshan Izatullayevich	188-199
	РАЗВИТИЕ КОНКУРЕНТОСПОСОБНОСТИ НА ТУРИСТИЧЕСКОМ РЫНКЕ В УСЛОВИЯХ ЦИФРОВОЙ ЭКОНОМИКИ	
28	Abduvaliyev Abdurahim Salim o'g'li	200-205
	RAQAMLI MARKETING VOSITALARINING GASTRONOMIK TURIZM RIVOJIGA TA'SIRI VA UNING SAMARADORLIGINI OSHIRISH YO'LLARI (SAMARQAND VILOYATI MISOLIDA)	
29	Zhang WenRui	206-210
	THE ROLES OF VENTURE CAPITAL AND ANGEL INVESTMENT IN INNOVATION FINANCING (EXPANDED)	
30	Abdumajitov Baxtiyor Dustbek o'g'li	211-216
	RAQAMLI IQTISODIYOT SHAROITIDA ELEKTRON TIJORAT EKOTIZIMI VA TADBIRKORLIK IMKONIYATLARI (O'ZBEKISTON MISOLIDA)	